

Samen sterk voor passend onderwijs aan zmolkers

Introductie zmolk-pakket

Het realiseren van passend onderwijs aan leerlingen met een (lichte) verstandelijke beperking en ernstige gedrags- en/of psychiatrische problematiek - zmolkers - vraagt om een integrale aanpak. De vragen van zmolkers beperken zich immers niet tot de schoolomgeving; ze betreffen alle leefgebieden, de klok rond. De wetgeving rondom passend onderwijs en de nieuwe Jeugdwet (ingevoerd in resp. 2014 en 2015) bieden kansen om de kwaliteit van die gezamenlijke inzet te vergroten.

Onderwijs-zorgarrangementen (OZA's) dragen bij uitstek bij aan de intensivering van de samenwerking. Zeker wanneer interdisciplinair en vanuit gelijkwaardigheid wordt gewerkt. De gebundelde ondersteuning in OZA's zijn voor de doelgroep essentieel om kans te maken op een passende onderwijsplek.

Het zmolk-pakket

Om de continuïteit en doorontwikkeling van OZA's voor zmolkers te stimuleren en te borgen, hebben verschillende partijen gezamenlijk een instrumentarium ontwikkeld; het is gebundeld in het zmolk-pakket. Initiatiefnemers waren het Nederlands Jeugdinstituut en het Landelijk Expertise Centrum Speciaal Onderwijs (LECSO). De Vereniging Orthopedagogische Behandelcentra (VOBC), Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en vele professionals uit het veld droegen bij met essentiële kennis en inzichten.

Het zmolk-pakket bestaat uit een aantal samenhangende publicaties. De procesgerichte publicaties bieden handvatten en kennis aan beleidsmakers en staf. De uitvoeringsgerichte reeks betreft de praktijk en is interessant voor uitvoerende professionals. Elke publicatie belicht een specifiek aspect van de OZA's, zoals achtergrondkennis, een stappenplan, competenties, of werken aan kwaliteit. Hieronder vindt u het overzicht, inclusief korte beschrijvingen.

Werk in uitvoering!

De basis van het zmolk-pakket is gelegd in 2014 en 2015. Het krijgt vorm door de activiteiten die we uitvoeren en bundelt inmiddels veel inzichten. We beschouwen het als een 'groei-pakket'. In 2016 draaien er bijvoorbeeld nieuwe kennispraktijknetwerken van zowel professionals als directie, managers en staf. Nieuw verworven kennis verwerken we in het zmolk-pakket. Een denktank is aan de slag met inhoudelijke thema's. Denk aan het formuleren van in-, uit en doorstroomcriteria bij onderwijs-zorgarrangementen. Ook werkt de denktank afspraken uit met partijen – van conciërge tot pedagoog - die nodig zijn om een onderwijs-zorgarrangement te laten slagen.

Namens de schrijvers van deze publicaties wensen we u veel succes bij de toepassing van alle kennis en inzichten die zij u aanbieden.

Procesgerichte publicaties:

❖ **Handreiking: Continuïteit van onderwijs-zorgarrangementen in het speciaal onderwijs**

Hoe zijn de OZA's inhoudelijk, organisatorisch en financieel ingericht; wat is de achterliggende visie? Wat is nodig om beleid te maken? De [Handreiking](#) zet de belangrijkste aandachtspunten voor beleidsmakers op een rij.

❖ **In vijf stappen naar een onderwijs-zorgarrangement**

Een [vijfstappenplan](#) biedt beleidsmakers houvast bij het bouwen aan de basis: het bepalen van benodigde onderwijs-zorgarrangementen (OZA's) en de inrichting ervan. Het vijfstappenplan structureert. Als lezer wordt u stap voor stap meegenomen door het proces van verkennen, betrekken, ontwikkelen, arrangeren en activeren. Per stap biedt het document bovendien 'gereedschap' in de vorm van theoretisch kader, schema's en matrixen.

❖ **Folder Onderwijs-zorgarrangementen voor zmolkers**, twee varianten:

- [Informatie voor scholen en besturen](#) in het (voortgezet) speciaal onderwijs en instellingen voor jeugdhulp
- [Informatie voor gemeenten en samenwerkingsverbanden](#) PO en VO

Vanuit het perspectief van scholen en besturen resp. gemeenten en samenwerkingsverbanden zet deze folder een aantal basisvragen op een rij. De antwoorden betreffen de perspectieven van zmolkers, wat een partij voor hen kan betekenen en welke kansen en bedreigingen besloten liggen in de wetgeving.

❖ **Factsheet Onderwijs-zorgarrangementen**

Deze [factsheet](#) benoemt de kenmerken van onderwijs-zorgarrangementen en definieert de rol van gemeenten in het tot stand komen ervan. Ook schetst het een begrippenkader. Een prima publicatie om alle begrippen en definities helder te krijgen.

Uitvoeringsgerichte publicaties:

❖ **Onderwijs-zorgarrangementen voor zmolkers: visie en basisaanpak**

Professionals hebben de opdracht om gunstige voorwaarden te scheppen voor de ontwikkeling van hun zmolk-kinderen en -jongeren. De onderzoekers analyseerden theorie en bundelden factoren die in bestaande onderwijs-zorgarrangementen effectief bleken voor de leerlingen in kwestie. Hieruit kwamen [visie en basisaanpak](#) voort. Beide bieden professionals in het onderwijs houvast bij het orthopedagogisch en -didactisch handelen.

❖ **Basisaanpak voor zmolkers Checklist**

[Deze publicatie](#) vat de basisaanpak samen uit het grotere document 'Onderwijs-zorgarrangementen voor zmolkers: visie en basisaanpak'. Hierdoor ontstaat een gedetailleerde, praktische checklist.

❖ **Kerncompetenties voor uitvoerders van onderwijs-zorgarrangementen voor zmolkers**

[Deze publicatie](#) beschrijft vier kerncompetenties voor professionals die werken in, of verbonden zijn aan een onderwijs-zorgarrangement voor zmolkers. Deze kerncompetenties overstijgen vakgebied en disciplines.

❖ **Competentieprofiel leerkracht speciaal onderwijs** gespecialiseerd in de omgang met zmolk-leerlingen

[Deze publicatie](#) is een bewerking van een profiel van De Bascule (2007). Hij beschrijft benodigde kennis, inzicht en vaardigheden van zmolk-leerkrachten. Het profiel is afgestemd op de vier kerncompetenties.

❖ **Toolkits bij de implementatie van de basisaanpak**

- [voor gespecialiseerde zmolk-professionals](#)
- [voor gespecialiseerde zmolk-directie, -management en -staf](#)

Deze toolkits maken het mogelijk twee parallelle kennistrajecten op te zetten in de eigen organisatie. Met theorie en praktijkopdrachten ondersteunen ze de implementatie van de basisaanpak in OZA's. Ook bieden de toolkits handvatten voor vernieuwend denken.

Beide toolkits zijn op zichzelf te gebruiken. Samenhang geeft echter meerwaarde. De toolkit voor directies, management en staf helpt hen namelijk het traject van de uitvoerders optimaal te faciliteren.

❖ **Tips! Voor en door zmolk-professionals**

In eerdere uitwisselingsbijeenkomsten borrelden de ideeën en tips 'vanzelf' op. Deze zijn verzameld en gerangschikt volgens het theoretisch kader van de basisaanpak. De Tips! zijn als bijlage toegevoegd aan de [Toolkit voor professionals](#).

Gerelateerde publicaties:

❖ **Factsheet Kenmerken en oorzaken van een licht verstandelijke beperking**

[Deze factsheet](#) behandelt kort de mogelijke oorzaken van een licht verstandelijke beperking. De schrijfster gaat met name in op de kenmerken en de bijkomende problematiek.